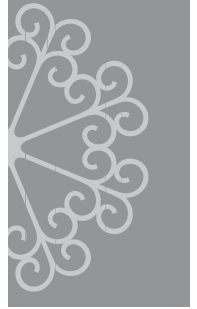

בית מדרש

פרשת ואתחנן תשפ"ב

זמני כניסת השבת

Baltimore, MD	7:47
Brooklyn, NY	7:39
Chicago, IL	7:34
Houston, Texas	7:46
Johannesburg, S. Africa	5:28
Lakewood/Deal, NJ	7:39
London, UK	8:13
Los Angeles, CA	7:24
Manchester, UK	8:28
Monsey, NY	7:40
Montreal, Quebec	7:48
Passaic, NJ	7:40
Toronto, Ontario	8:07
Yerushalayim	6:50
Zurich, Switzerland	8:24

בשבילי הלכה

ע"י הרב הגאון מאיר צבי שפיצר שליט"א
הערות בעניני הלכה. הלכה למעשה יש לשאול לרב

נשא עננים הוי מחיצה

הביאו הנשיאים שער עזים אחד לחטאת ופירש"י לכפר על קבר התהום. והקשו עליו הפמ"ג תרכ"ה א"א א' בשם צדה לדרך דהרי היה ענן תחתיהם. ומסברא היה מקום לומר כי עננים אין בהם ממש ולא הוי חציצה. אבל קושייתו עפ"י הרוקח שהקשה בהא דשבת פ"ח ע"ב אמר ריב"ל כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה חזרו ישראל לאחוריהן י"ב מיל והוי מלאכי השרת מדדין אותן וכן איתא במכילתא ובי"ב קוט פ' יתרו עה"פ ואשא אתכם על כנפי נשרים וגם אח"כ עה"פ ויעמדו מרחוק, והרי אמרו בשבת פ"ו ע"ב דכ"ע בשבת ניתנה תורה ותיקשי למ"ד תחום י"ב מיל הוא לכ"ע. ותי' שהיו שם ענני כבוד שהיו מחיצה.

ובאבני נזר א"ח רע"ח דחה מה שכתב הרוקח שה עננים חשובים מחיצות. וכתב ע"ז האבני נזר באות י"ב וז"ל ולדידי פשוט דלא נקרא מחיצה שהוי מחיצה שאינה יכולה לעמוד ברוח מצויה אינה מחיצה ובפרק הישן בעשה סוכתו בספינה דאי יכולה לעמוד ברוח מצויה דיבשה ואינה יכולה לעמוד ברוח מצויה דים כשר עיין שם היטב. ונשמע מהו דאם עשה מחיצה במקום שאין רוח מצויה כלל ואילו היה שם רוח מצויה דיבשה דעלמא היה נופל לא חשיב מחיצה דכי היכי דבים לא אזלינן בתר מקום שהמחיצה עומדת וכו' רק בתר רוח מצויה דעלמא הכי נמי להיפוך כיון שברוח מצויה דעל"מא אינה יכולה לעמוד לא חשיבה מחיצה וביבמות (דף ע"ב) דבמדבר לא נשבה רוח צפונית כי היכי דלא נבדור ענני כבוד ואם כן הוי מחיצה שאינה יכולה לעמוד ברוח צפונית המצויה דעלמא ואינה מחיצה עכ"ל. (ומבואר באבני נזר שהוכיח דיסוד דין עומד מרוח מצויה הוא מדין שיעורים ואינו תולה במחיצה זו. ועמש"כ במק"א).

אכן הקשה עין התכלת על הרוקח דלכא' ראיה דלא היה להם דין מחיצה כיון דאמרו בגמ' דאין חייב על רה"ר מקורה, והרי במדבר היה מקורה. ותי' שם בס' עין התכלת עפ"י הספרי בהעלתך פסקא פ"ג דכתבי וענן ה' אליהם יומם ולא בלילה, וא"כ בלילה שעשו הרבה עבודת המשכן עבדו ברה"ר שאינו מקורה. ול דבריו צ"ל דמה שאמר משה לא תוציאו מרה"י שלכם לרה"ר שלי איירי דוקא בלילה.

ובעיקר דברי הספרי הנה בזה יש ליישב קו' הפמ"ג תרכ"ה א"א א' הנ"ל.

קרב אתה ושמע את כל אשר יאמר ה' אלקינו ואת תדבר אלינו וגו' (ה,כד)

דברי הנהיגו

בני ישראל בקשו לשמוע את התורה מפי משה ולא מפי הקב"ה. אמנם משה רבינו התנגד לכך, אך הקב"ה קיבל את בקשתם ואמר "הטיבו כל אשר דיברו". הרי שהגיע משה לכזו דרגה שכששומעים את התורה ממנו נחשב כשומעים מפי הגבורה. ולא זו בלבד, אלא שהתורה נקראה על שמו כמש"כ "זכרו תורת משה עבדי".

כיצד זכה משה למעלה זו? אמרו חז"ל (יל קוט מלאכי ג) "מפני שמסר נפשו עליה, שנאמר 'ויהי שם עם ה' ארבעים יום' וכן כתוב 'אישב בהר ארבעים יום', ולפי שנתן נפשו על התורה נקראת על שמו. ע"י מסי"נ זכה

שתקרא על שמו וכאילו הוא מצוה אותה, כמש"כ "תורה ציוה לנו משה".

ואע"פ שהיה משה במדרגה עליונה זו אמר "אתה החילות להראות את עבדך" וגו', והיינו שהרגיש שעדיין עומד הוא בהתחלה, כנער שמתחיל ללמוד א"ב. זו הנצחיות של התורה, שאין לה ראשית ואין לה סוף, ואפי' משה רבינו שנקראת התורה על שמו והוא המלמד לישראל, עדיין הוא גם הלומד והמקבל ועדיין כעומד בתחילתה.

זה הפירוש במשאחז"ל "חנך לנער עפ"י דרכו גם כי יזקין לא יסור ממנה", והיינו ש"קטן היודע לדבר אביו מלמדו תורה, מאי תורה? תורה ציוה לנו משה" וגו' (סוכה מב). זה מה שאנו מחדירים בתינוקות, שהתורה היא נצחית, ואותה תורה שלומד הקטן לומד גם הזקן שחוזר עליה שוב ושוב, כמשה רבינו שאע"פ שנקראת התורה על שמו עדיין הרגיש שנמצא בתחילתה.

מון הסבא מסלבודקא צוק"ל

ביטול נסיעת המשגיח ל'דאטשע'

דברי הימים

המנהג בישיבת מיר ובשאר הישיבות באירופה היה שבתקופת הקייץ היו ראשי הישיבה והמשגיח נוסעים ל'דאטשע' [לנופש], ואילו הבחורים תלמידי הישיבה היו נשארים בבית המדרש ללמוד, אך ללא שיעורים מרבני הישיבה. רק בחורים מעטים היו נוסעים לביתם בימי בין הזמנים, בדר"כ אחת למס' שנים.

בשעת תרפ"ו, ככל הנראה כתוצאה מכך שהחל רפיון בישיבות בתקופת בין הזמנים כאשר צוות הישיבה היה בנופש, הודיע מון המשגיח הנה"צ רבי ירוחם ליוואוויץ צוק"ל כי השנה הוא מבטל את נסיעתו והוא ישאר בישיבה עם תלמידיו. באותם ימים במחנות

הנופש, היו נפגשים גאוני עולם מכל רחבי אירופה והיו מלבנים ביניהם סוגיות סבוכות בהלכה ודנים בענייני הציבור. ביטול נסיעתו של מון המשגיח היה צעד מרחיק לכת שגרם לטלטה עזה בישיבה ואף במחוזות נוספים.

על השפעתו של המעשה ניתן ללמוד ממכתב ששלח באותה תקופה הבחור חיים זאב פינקל, שלימים היה משגיח הישיבה הקד', לידידו דוד ליפשיץ, ואלו דבריו:

"הידיעה מאי נסיעת אדמו"ר המשגיח שליט"א לקייטא בתור מחאה על המצב המ' תהווה בישיבות מהנסיעה לקייטות – באה אלי כהפתעה ממש!! כמדומני שזה אמצעי קיצוני למדי, ויש לדון עד כמה דבר זה עלול להכניס פרק חדש בחיי הישיבות – קצבת ימי חופש רשמיים. זה היה אצלי מעין 'צא ולמד' גדול ממעשיהם של גדולים שהם בבחינת רואה את הנולד."

שלום ומחלוקת

יהי' כל ענינה באופן אחר, וכן גם הגוף, אולם משהו שמו יחד הרי מצד הא גופא שהנם שוכנים יחד, הרי בזה נשתנו הם והנהגתם, ומהם נוצר הדבר המשותף שנקרא: אדם, ולזה נתכוין ר' נחום וולויל זצ"ל לומר, שכן הוא בישיבה, שיש שם כוחות שונים, וכל כוח מצד עצמו הרי הוא עולם ומלואו, ומצד מהותו ומעלתו הרי הי' נוצרת הנהגה שלימה, הראוי' לפי טבעו וכוחותיו אלא שמעתה שהישיבה מורכבת מכמה כיתות, וכולם פועלים יחד, הרי מצד זה גופא נשתנה הנהגת כל אחד, כי עי' ששלום ביניהם הרי עצם מציאותם נשתנית, והם כשלימות אחת והם תואמים יחד, ואכן שלום הוא ההקומה הנכונה לקיום כל בית הזמן ומקום תורה, וזה כנראה תוכן מכתבו שם.

וכן הוא ממש ענין שלום ומחלוקת בין בני אדם, שמצד עצם מציאות ורצון כל אחד, הרי אין גבול למציאות ורצונו, אכן אין גבול לכוחותיו ויכולותיו, לרצונו ולשאיפותיו, ובאמת הי' כל אחד סותר לחבירו, אלא שזהו ענין "השלום", שאדרבא מכיון שהם חיים יחד, ונוצר מזה "שלימות" ביניהם, נשתנה מינם, וכל מהותם ורצונם מכוונת לפי מציאות כולם, ומכאן נלמד את גודל סוד השלום, והנה יש בזה מדריגות רבות כמובן, אכן כל מדריגה נוספת עולם אחר הוא, והנה בריאה זו של שלום בריאה מיוחדת שברא מי שהשלום שלו, ועל כן נקראו בברכה אחת "עושה שלום ובורא את הכל", כי הכל בריאה היא, (והמשל הפשוט לכ"ז הוא ענין איש ואישה שהרי כידוע כל מציאותם שונה

מעורבין והברד הי' מים, ולעשות רצון קונם עשו שלום בניהם, והי' שנתערבו יחד האש והמים, אך עדיין לא נתבאר מהו ענין שלום הכא.

והנה ששמעתי מאמו"ר זצ"ל, שלידת המחלוקת בסלבודקא בשנות התר"ץ, כשהגיע הגאון רבי יחזקל סרנא זצ"ל מא"י לחו"ל להשכין שלום, שלחו לרבותינו שבקלם לדעת מה קבלה בידם על מחלוקת, והשיבו שאין אנו אומרים דבר וחצי דבר אודות המחלוקת הנדונים עכשיו, אולם זאת קבלה בידינו "שבמחלוקת אולי צד אחד חושב בחמש דקות הראשונות לשם שמיים" שלא יספו, ויש לבאר שמועה קשה זו.

והנה בספר "דעת חכמה ומוסר" קראנו בראשו מכתב מרבי נחום זאב מקלם זצ"ל בן מרנא הסבא מקלם שכתבו להשיגים רבי ירוחם זצ"ל, לעת היותו הולך לכהן כמשגיח בישיבת מיר, וכתב לו דברים בחשיבות מידת השלום, והאריך שם, בענין הנשמה והגוף שהנם שונים זה מזה, והנם שוכנים יחד, וזה עי' מידת השלום, ובסוף כתב ברמז שמילים קצרות, שנה אשר ינהנו בקבלת המשרה במיר- כלשונו- והנה הרי מלבד שיש ללמוד מגדולי עולם כמה יש להתחזק שמידת השלום, ולא עוד אלא שהעמידוהו בראש מעייניה נורא למתבונן.

אכן אולי נשכין להבין, שבעצם זה משל שלו לענין השלום, שבעצם הבריאה של גוף ונשמה, הנם סותרים זה את זה, ועליכן אם הנשמה תשכון לבדה, הרי מצד עצם טבעה

בחז"ל אי' בכ"מ בחומר עוון המחלוקת, וכדבריהם שאפי' יונקי שדים לקו בזה, ויעוי' באגרות הכמו"ם שכתב שעי' שלימות הרבו עקב מחלוקת, והנה יש להגדיר את מהותה של מחלוקת, כי אמנם שנכללו בהם כל מידה רעה קנאה, שנאה, תחרות, לה"ר, נקמה וכו', אך מהו ענינה, גם אולי יש להתבונן בעונש מיתת קרח ועדתו, שהי' באופן שנבלעו באדמה ובבריאה חדשה, ולכאורה הי' אפשר להמיתן בשאר מיתות, והגם שנתקיים במיתתן מה שאמר משה בזאת תדעו כי ה' שלחני, אכן עדיין אולי יש להתבונן באופן העונש במה הוא שייך לעוון מחלוקת.

והנה כמו"כ איתא בחז"ל שלא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה אלא השלום, ומהו ענין השלום ומהו ענין "שלום", והכי אין הכוונה רק לזה שיש להתרחק ממחלוקת, והנה הקב"ה נקרא מלך שהשלום שלו, ואדון השלום, ומהו ענין היישונתם, גם בברכת כהוראה אין אומרים וטוב שניתן לגרך את עמך ישראל בכל עת ובכל שמה בשלומך, ומהנראה שצריכים לברכה זו "בכל עת ובכל שעה", ולא מועיל ברכה זו מרגע למשנהו, ומה נורא הדבר וכו'.

והנה במהרש"א שבת דף י' א' ששמו של הקב"ה שלום, ונשתנה שאין שמו "רוחם וחנוך" וכתב לפרש ששמור מידות הנם גם שבני אדם, אך שלום אינו באדם כלל, והוא כך ממידות הקב"ה, ויש לפרש דבריו שכתב שאין מידה זו באדם כלל, גם יש לפרש לשון חז"ל הובא ברש"י ספ' וארא שהאש והברד

[וכבר מצינו מע"נ בריש פ' נצבים בעונש המתהלך בשרירות לבו, והבדילו ד' לרעה בכל שבטי ישראל], הרי"ז כמו דעיו' שכ"מ פ"ה יסוה"ת כל מה שעשה משה לפי הצורך משה, כפרו בן עדת קרח בלזה גנותם הניכר, והי' דבליעת הארץ היתה כעונש למעשיהם. ואולי זה קבלת רבותינו שבקלם שאע"פ שאפשר שמרישא כוונת בעלי המחלוקת היא לשם שמים, אך מנותק שאין עמו "שלום", שוב הרי באין שלום הי' המחלוקת היא מעצם טבעו ומהותו (וכדברי המהרש"א), ומעכשיו שוב המחלוקת אינה לשם שמים, ואע"פ שאפשר שבתחילה כוונתו לשם שמים, והדברים מועילים, והנה מכיון שזהו בראותו של אדם, על כן הוצרך הקב"ה לבכך את עמו ישראל בכל עת ובכל שעה ממש בברכת שלום, כי באין שברכת שמים אהי' לרגע כמימרא הרי סכנתו גדולה, וע"כ מכיון שטוב בענין ד' לברך את ישראל- כמבואר בפ' עלך- הרי טוב בעיניך לברך את עמך ישראל שבכל עת ובכל שעה בשלומך.

א"י שבכ"מ כ' ויסעו ויחננו, שהי' חניה במחלוקת ובקטטה, ובבאם להר סיני נאמר ויחן כאיש אחד בלב אחד ויש לדייק בלדון הפתן ואמר ויחן- לשון אחד, ויחננו- לשון רבים, ולכאורה איפה נרמז שהי' מחלוקת וקטטה, ועל כרתן, מבואר כאן שאם אין "ויחן" רק ויחננו, מוכרח שיהי' מחלוקת וקטטה, כי אדרבא באין מתנת "השלום" וכל אחד לעצמו הרי יש סתירה ביניהם, ולמדנו שמחלוקת זה כל אחד לעצמו ואינו כחלק וצוותא אם האחרים, ומזה שורש לכל התרבנות שהי' בערי ישראל, וכמו שמנה הרמב"ם באיגרתו הידועה.

ואולי נבין שנהו עונשם של קרח ועדתו, וכמבואר בלשון הפתן "ויארצו מתוך הקהל", שנפרדו ונאבדו מקהל ישראל, כי אכן כלל ישראל "חיים כולכם היום", והפורש ונבדל מהו כפורש מן החיים, וזה שפתח האדמה את פיה לבולעם, להורות שאינם מופרשים מתוך הקהל, וכל זאת הוא כהמשך ובמידה כנגד מידה שנפרדו, וכלשון רש"י להיות נחלק מתוך העדה

לגמרי, ואדרבא ע"י שלום נעשים למציאות אחת, וע"י ששכינה ביניהם שלום ביניהם, והמשכין יבין).

והרי בזה מובנים ד' מהרש"א ז"ל, ששלום אינו באדם כלל, כי מצד עצם ענינו ומהותו הנו כביכול סותר למציאותו ורצונו של חברו, ורק הקב"ה מצא כלי מחזיק ברכה אלא השלום, כי ע"י "הכללי" של שלום משתנה מציאותו, והנו תואם למציאותו ורצונו של חברו, ונמצאים שווים, ומדויק גם הלשון שהאש והברד עשו שלום ביניהם, וע"י השלום אפשר לאש ולברד לשכון יחד, ונשתנה מציאותם כביכול

והנה ברש"י רפ' קרח, ויקח קרח לקח עצמו לצד אחד להיות נחלק מאנג העצה, ופשוטם של דברים, שמעתה הנו לעצמו, ושוב אינו חלק משלימות העצה, אלא הוא הולך בפני לעצמו, והוא לצד אחד, וכנראה שזה עצמו זה המושג "מחלוקת" שהוא לעצמו, (והוא כמו שידוע שמחלוקת זה מלשון "חלקים" ושלום מלשון "שלימות"), והנה בחז"ל

Never Stop Growing

Harav Hagaon Elimelech Reznik

In this week's *parashah*, Moshe Rabbeinu implored Hashem to be able to enter Eretz Yisrael, since Hashem had decreed that he could not enter because of the *cheit* of Mei Merivah. Regarding the words *הָיָה בְּעֵת הַהוּא לֵאמֹר* in the opening *passuk*, *וַיִּתְחַנֵּן אֵלָּהּ בְּעֵת הַהוּא לֵאמֹר*, Rashi comments that after Moshe Rabbeinu captured the lands of Sichon and Og, he thought that this *gezeirah* had been annulled.

Why did he think so?

The Kli Yakar gives the following explanation. The Rishonim and Acharonim discuss what exactly was the *cheit* of Mei Merivah, and the Kli Yakar cites the opinion of the *Sefer Ha'ikarim*, which contrasts starkly with the general theme of many of the other opinions. The common thread among many of the opinions of the Rishonim is that Hakadosh Baruch Hu told Moshe to speak to the rock, but Moshe hit it, losing the opportunity to make a proper *kiddush Hashem*, as the *passuk* says, *וְעַתָּה לֹא הָיָה מִתְחַנֵּן בִּי*. Because Klal Yisrael attributed the *nes* to Moshe Rabbeinu more than they should have, this diminished the *kiddush Shem Shamayim*. Had he spoken to the rock, it would have been a clear *nes*, entirely attributable to the Eibishter, but now, it looked as though some other force was involved.

Other Rishonim say that the problem was with the wording used by Moshe and Aharon — *הֲמִן הַסֵּלַע הַזֶּה נּוֹצֵיא לָכֶם מַיִם* — which made it sound as though they were the ones doing it. This, too, follows the same theme, that they caused the *nes* not to be fully attributed to Hakadosh Baruch Hu.

The *Sefer Ha'ikarim's* explanation is precisely the opposite. What happened when Klal Yisrael needed water? Moshe Rabbeinu went and he davened to Hashem — but he shouldn't have done that. When Yiddishe *kinder* needed water, he should have gotten up on his own, gone to the rock, and commanded it to give water, without going to involve Hakadosh Baruch Hu. Had he done that, it would have been the greatest possible

kiddush Hashem. The rule is that *צדיק גוזר והקב"ה מקיים*, and since all of Creation is subordinate to *tzaddikim*, they don't have to go to the Eibishter to ask. If the king's servant gives a command, and he has the power to bring that command to fruition, it shows how prestigious the king's servants are. Therefore, had Moshe Rabbeinu decreed on his own that the rock give water, he would have caused a massive *kiddush Hashem*, and his *cheit* was failing to do so.

The Kli Yakar notes that during the war with Sichon and Og, Moshe caused the sun to stand still, in order to finish the war. We derive this from a *gezeirah shavah*: just as Yehoshua caused the sun to stand still during the conquest of Eretz Yisrael, Moshe Rabbeinu did the same thing. The Kli Yakar says that the comparison must be a total one: If Yehoshua did this of his own accord, then Moshe Rabbeinu must have done the same, so we can derive that he didn't daven to Hashem to stop the sun, but did so on his own. If so, this should have caused a tremendous *kiddush Hashem* and a *chizuk* in *emunah*, rectifying the *cheit* of Mei Merivah. Therefore, Moshe Rabbeinu thought that the decree was annulled, and he could now daven to enter Eretz Yisrael. That's how the Kli Yakar understands the words *הָיָה בְּעֵת הַהוּא*.

In the Middle of a Sugya

Chazal say that Moshe Rabbeinu davened many *tefillos* to be able to enter Eretz Yisrael, and the simple understanding of the *passuk* *וְהָיָה הַחֲלוּתָהּ* *אֶתְּהָהּ* is that these words were the beginning of his prayer. But what was the *tefillah* expressed in these words?

Perhaps we can explain that Moshe Rabbeinu was conveying a powerful idea here. A person is sent into Olam Hazei to accomplish, to *shteig*, to grow and reach the maximum level in *avodas Hashem* and perception of Hakadosh Baruch Hu. The Gemara says, in *Niddah*, that when a person is

